

مقاله اصلی

بررسی اثربخشی آموزش گروهی والدین مبتنی بر فرزندپروری مثبت با توجه به فرهنگ ایرانی بر پیشرفت تحصیلی و ارتباط مادر-کودک

تاریخ دریافت: ۹۵/۱/۱۵ - تاریخ پذیرش: ۹۵/۱/۲۶

خلاصه

مقدمه

با توجه به اهمیت فرزندپروری مثبت و ارتباط مادر-کودک در آینده تحصیلی و اجتماعی کودکان و پیشگیری از اختلالات رفتاری در ایشان، این پژوهش با هدف اثربخشی آموزش گروهی فرزندپروری مثبت با توجه به فرهنگ ایرانی بر پیشرفت تحصیلی و بهبود ارتباط مادر-کودک صورت گرفته است.

روش کار

این کارآزمایی بالینی در سال تحصیلی ۱۳۹۳-۱۳۹۴ بر ۳۰ نفر از مادران دارای دانش آموز دختر در پایه سوم ابتدایی در ناحیه ۶ مشهد که به صورت در دسترس انتخاب شده بودند انجام شد. این مادران به صورت تصادفی در دو گروه آزمون و شاهد قرار گرفتند. اعضای گروه آزمون به مدت ۴ هفته هر هفته ۲ جلسه ۹۰ دقیقه‌ای در جلسات برنامه آموزشی فرزندپروری مثبت قرار گرفتند و گروه شاهد هیچ گونه مداخله‌ای دریافت نکردند. ابزار گردآوری داده‌ها شامل پرسش‌نامه رابطه‌ی مادر-کودک و معدل کارنامه‌ی تحصیلی بود. تحلیل داده‌ها با آمار توصیفی و تحلیل کوواریانس انجام شد.

نتایج

میانگین نمرات در گروه آزمون در زیرمقیاس پذیرش افزایش معنی‌دار و در بیش‌حمایت‌گری کاهش معنی‌داری نشان داد ($p=0/001$, $p=0/006$) در حالی که در زیرمقیاس سهل‌گیری افراطی و طرد و هم-چنین در پیشرفت تحصیلی تفاوت معنی‌داری بین دو گروه مشاهده نشد ($p=0/407$, $p=0/875$, $p=0/08$).

نتیجه‌گیری

به نظر می‌رسد رویکرد آموزش برنامه فرزندپروری مثبت با توجه به فرهنگ ایرانی موجب بهبود ارتباط مادر-کودک گردد.

کلمات کلیدی: ارتباط مادر-کودک، پیشرفت تحصیلی، فرزندپروری مثبت

پی‌نوشت: این مطالعه فاقد تضاد منافع می‌باشد.

^۱ عباس ناظمیان

^۲ زهرا شمس*

۱- استادیار، گروه روانپزشکی، مرکز تحقیقات روانپزشکی و علوم رفتاری، دانشگاه علوم پزشکی مشهد، مشهد، ایران

۲- کارشناسی ارشد مشاوره، دانشگاه آزاد اسلامی واحد قوچان، قوچان، ایران

* قوچان - دانشگاه آزاد اسلامی واحد قوچان

تلفن: +۹۸-۹۱۵۳۰۰۵۱۸۳

Email: zahra.shams1354@gmail.com

مقدمه

یکی از مهمترین و موثرترین دورانهای زندگی فرد، دوران کودکی است زیرا شخصیت فرد در همین دوران شکل می‌گیرد (۱). در همین راستا، خانواده نیز به عنوان اولین و بادوام ترین عامل در سازندگی شخصیت و رفتارهای آتی کودک، محسوب می‌شود. بنا بر نظر بسیاری از روانشناسان، منشا بسیاری از اختلالات شخصیتی و مشکلات روانی در پرورش اولیه کودک در خانواده است (۲).

در این بین کیفیت ارتباط والدین به خصوص مادر با کودک، نقش تعیین کننده ای در شکل گیری شخصیت کودک و بهداشت روان وی در دوران بزرگسالی دارد (۳).

بر اساس مطالعاتی که توسط روانپزشکان کودک و نوجوان انجام شده است، مشخص گردیده که علت اکثر اختلالات عاطفی کودک به دلیل محرومیت از مادر و یا اختلال در نحوه تعامل مادر-کودک است. باید توجه داشت که الگوی ارتباطی مادر-کودک نیز خود متأثر از خصوصیات اخلاقی مادر، سن و تحصیلات مادر، حمایت اجتماعی-عاطفی از مادر، شرایط محیط خانه و تصور مادر از خلق و خوی کودک خود می‌باشد (۴-۶).

بسیاری از تحقیقات نشان می‌دهند که عوامل خطر ساز خانوادگی مانند فرزندپروری ناکارآمد والدین می‌تواند پیش بینی کننده قوی برای رشد و حفظ مشکلات عاطفی و رفتاری در کودکان و نوجوانان باشد بنا بر این مداخلات با هدف تغییر در شیوه فرزندپروری والدین، می‌تواند پیشگیری کننده بسیار مناسبی برای اختلالات رفتاری کودکان و بهبود ارتباطات ایشان باشد (۷،۸).

همچنین باید توجه داشت که ارتباطات و شیوه تربیتی والدین می‌تواند بر موفقیت‌های تحصیلی فرزندان تأثیر قابل توجهی داشته باشد. بر اساس شیوه‌های فرزندپروری (مقتدرانه، مستبدانه، سهل گیرانه و بی کفایت)، فرزندان والدین دارای شیوه مقتدرانه که بهترین حالت است، بسیار خوب پرورش یافته و در انجام تکالیف جدید بهتر از سایرین عمل می‌کنند و از پیشرفت تحصیلی بهتری برخوردارند (۹،۱۰).

لذا تجارب خانوادگی می‌تواند بر روند تحصیلی کودکان در دوره کودکی و نوجوانی اثرگذار باشد (۱۱). بنا بر یک تحقیق، سبک مقتدرانه و مهربان والدین در سن چهار سالگی کودکان، می‌تواند آمادگی مدرسه رفتن و هوشبهر ایشان را در شش سالگی و موفقیت تحصیلی شان را در ۱۲ سالگی پیش بینی نماید (۱۲).

یکی از مداخلات موثر بر شیوه های فرزندپروری و ارتباط والدین با فرزندان، برنامه فرزندپروری مثبت ۱ است که توسط ساندرس^۲ و همکارانش برنامه ریزی شده و گسترش یافته است (۱۳).

این برنامه والدین را برای برخورد بهتر با کودکانشان آماده می‌سازد و توسط محققین در بررسی و بهبود ارتباط والد-فرزند به کار گرفته شده و حتی بر ارتباط کودکان دارای مشکلات و ناتوانیهای هوشی با مادرانشان تأثیر مناسبی داشته است (۱۴،۱۶،۱۷).

این برنامه، والدین را در پنج سطح درگیر می‌سازد و به آنان کمک می‌کند تا تواناییهای خود را در تعامل با کودک نوزاد تا ۱۲ ساله تقویت کنند. در سطح اول دانسته های والدین در مورد نقش والدینی از طریق مکتوبات یا دیگر اشکال رسانه ای افزایش می‌یابد و تشویق می‌شوند تا در برنامه شرکت کنند. در سطح دوم، به والدین در خصوص کودکان با مشکلات خفیف رفتاری آموزش داده می‌شود. در سطح سوم راهکارهای والدینی در خصوص کودکان با مشکلات رفتاری خفیف تا متوسط، در سطح چهارم در مورد کودکان با مشکلات جدی تر و در سطح پنجم، مداخلات خانواده در مورد کودکان با مشکلات شدید (به عنوان مثال، تعارض در روابط، افسردگی یا استرس والدینی)، آموزش داده می‌شود. بر این اساس والدین بنا بر نیازها و تمایلات خود و سطح مشکلاتی که با آن روبرو هستند، آموزش دریافت می‌کنند (۱۸).

با توجه به ارتباطات خاص مادر با فرزند در کودکی و اهمیت این ارتباط در دوره های بعدی زندگی، توانمندی مادران در فرزندپروری و ادراک ایشان از تواناییهای خویش از ارزش زیادی برخوردار است زیرا مادرانی که خود را در انجام وظایف مادرانه شان توانمند ارزیابی می‌کنند در مقایسه با مادرانی که چنین احساسی ندارند، موفقیت بیشتری را تجربه می‌کنند و

¹ Positive Parenting Program

² Sanders

همچنین کمیته پژوهشی دانشگاه آزاد اسلامی واحد قوچان این طرح را تایید نموده است.

محقق برنامه آموزشی فرزندپروری مثبت دکتر شهریور و عربگل بودند که برنامه با فرهنگ ایرانی تطبیق پیدا کرده است (۲۲). سپس محقق برای مادران دوره آموزشی را در طی ۸ جلسه ۹۰ دقیقه‌ای (هر هفته دو جلسه) در مدرسه ای که امکانات آموزشی لازم را داشت، برگزار کرد.

پرسشنامه ارتباط مادر-کودک (MCRE) ۱: این پرسشنامه در سال ۱۹۶۱ توسط رابرت ام. راس ۲ تهیه شده و دارای ۴۸ ماده می باشد که چگونگی رابطه مادر و کودک را می سنجد. آزمودنی پاسخ خود را نسبت به هر سوال در طیف ۵ گزینه ای (کاملاً موافقم تا کاملاً مخالفم) مشخص می نماید. این پرسشنامه شامل ۴ خرده مقیاس پذیرش فرزند، حمایت بیش از حد، سهل گیری بیش از حد و طرد فرزند می باشد. روایی آزمون در سال ۱۳۸۴ در ایران از طریق آلفای کرونباخ بر ۳۰ نفر از افراد انجام شد بر طبق ضرایب اعتبار محاسبه شده آزمون دارای اعتبار لازم است. همچنین پایایی آزمون توسط اساتیدی با تجربه مورد تایید قرار گرفته و روایی پذیرش فرزند ۰/۷۷، طرد فرزند ۰/۷۲، سهل گیری ۰/۷۱، بیش حمایت گری ۰/۷۸ به دست آمد. در این پرسشنامه هر چه نمره زیر مقیاس بالاتر باشد، میزان نگرش بالاتر است و هر چه نمره مقیاس پایین تر باشد میزان نگرش کمتر خواهد بود (۲۳).

به منظور تحلیل داده ها این پژوهش از شاخص های آماری توصیفی (میانگین و انحراف معیار) و آمار استنباطی تحلیل کوواریانس چند متغیره و نرم افزار SPSS استفاده شد.

نتایج

مشخصات جمعیت شناختی شامل سن و تحصیلات مادران شرکت کننده در این پژوهش به صورت زیر است: تعداد مادران با میزان تحصیلات مادران در حد دیپلم ۱۱ نفر در هر گروه و بالاتر از دیپلم هم ۴ نفر در هر گروه بود. میانگین سنی مادران گروه آزمون ۳۴/۴۶ با انحراف معیار ۵/۰۲ سال و میانگین سنی

سبک مقتدرانه فرزندپروری و ارتباطات گرم را بهتر از سایرین می پذیرند (۱۹). مادران با خودکارآمدی پایین و شیوه های فرزندپروری منفی بیشتر از چنین مادرانی فرزندان دارای مشکلات رفتاری، اختلالات خواب و ناسازگاری را تجربه می کنند (۲۰، ۲۱).

با توجه به این مطالب و کمبود مطالعات موجود در کشور ما بر تاثیر برنامه فرزندپروری مثبت به خصوص بر مبنای فرهنگ ایرانی، مطالعه حاضر با هدف بررسی اثربخشی آموزش گروهی والدین مبتنی بر فرزندپروری مثبت با توجه به فرهنگ ایرانی بر پیشرفت تحصیلی و ارتباط مادر-کودک انجام شد.

روش کار

۳۰ نفر از مادران دارای دانش آموز دختر در پایه سوم ابتدایی در ناحیه ۶ مشهد که به صورت در دسترس انتخاب شده بودند انجام شد. محقق ابتدا برای دریافت مجوز، به اداره کل آموزش و پرورش مراجعه نمود و پس از اخذ مجوز با ناحیه ۶ مشهد و سپس با مدیران مدارس ابتدایی هماهنگی صورت گرفت. با توجه به این که اطلاعات جمعیت شناختی خانواده ها در مدارس موجود می باشد، به مادرانی که دارای مدرک دیپلم به بالا بودند و فرزند دختری در پایه سوم داشتند که حدود ۲۰۰ نفر می شدند، پیامک ارسال شد که طی آن به والدین وجود کارگاه تربیت فرزند در مدارس اطلاع رسانی شد. از این تعداد بر اساس نمره پرسشنامه رابطه مادر - کودک، ۳۰ نفر از مادرانی که نمره کمتری در پرسشنامه کسب کردند و دختران آنها در کارنامه نوبت اول حداقل در دو درس عملکرد خوب یا قابل قبول داشتند، به شیوه تصادفی (جدول اعداد) در دو گروه برابر شاهد و آزمون قرار گرفتند. گروه آزمون به مدت ۴ هفته (هفته ای دو جلسه ۹۰ دقیقه‌ای) تحت آموزش فرزندپروری مثبت قرار گرفت و گروه شاهد هیچ آموزشی دریافت نکرد.

به منظور رعایت اخلاق پژوهش به مادران ضمن توضیح کامل هدف از پژوهش، اطمینان خاطر داده شد که اطلاعات آنها محرمانه باقی خواهد ماند و آنها مختار هستند که در صورت تمایل در هر مرحله از پژوهش، از ادامه شرکت انصراف دهند.

¹ Mother-Child Relationship Evaluation

² Roth

نمرات مربوط به پرسشنامه تعامل مادر-کودک نیز در دو مرحله در مورد شرکت کنندگان بررسی گردید که نتایج آن در جدول ۲ مشهود است.

با توجه به جدول بالا، پس از کنترل آماری اثر پیش‌آزمون، تفاوت آماری معناداری در نمرات پس‌آزمون مؤلفه های پذیرش و بیش‌حمایتگری در دو گروه آزمون و شاهد مشاهده می‌شود ($p=0/0001$, $p=0/006$) و میانگین نمرات گروه آزمون در پس‌آزمون به‌طور معناداری بیشتر از گروه شاهد است اما تفاوت آماری معناداری در نمرات پس‌آزمون مؤلفه های سهل‌گیری و طرد گروه آزمون و شاهد مشاهده نمی‌شود ($p=0/875$, $p=0/407$).

مادران گروه شاهد ۳۴/۹۳ با انحراف معیار ۳/۷۶ سال بود. در بررسی میزان تحصیلات و میانگین سنی دو گروه با استفاده از آزمون آماری تی مستقل تفاوت آماری معناداری در مادران شرکت کننده در پژوهش با توجه به گروه مشاهده نشد ($p=0/1000$ و $p=0/766$) و دو گروه از این نظر همگن بودند. پیشرفت تحصیلی کودکان قبل و بعد از مداخله بررسی گردید و نتایج آن در جدول ۱ ذکر شده است. با توجه به جدول بالا، پس از کنترل آماری اثر پیش‌آزمون، تفاوت آماری معناداری در نمرات پس‌آزمون پیشرفت تحصیلی گروه آزمایش و کنترل مشاهده نمی‌شود ($p=0/08$) و با توجه به اندازه اثر، ۱۰/۹ درصد از تغییرات متغیر وابسته در پس‌آزمون ناشی از مداخله است.

جدول ۱- میانگین و انحراف معیار پیشرفت تحصیلی در پیش‌آزمون و پس‌آزمون

گروه	موقعیت اندازه‌گیری	تعداد	کمترین	بیشترین	میانگین	انحراف معیار
آزمون	پیش‌آزمون	۱۵	۱۴	۱۹	۱۶.۷۳	۱.۷۱
	پس‌آزمون	۱۵	۱۶	۱۹.۵	۱۷.۷۳	۱.۰۸
شاهد	پیش‌آزمون	۱۵	۱۶	۱۹	۱۷.۶۷	۱.۰۵
	پس‌آزمون	۱۵	۱۷	۲۰	۱۸.۰۶	۰.۸۱

جدول ۲- میانگین و انحراف معیار مؤلفه‌های تعامل مادر-کودک در دو گروه مادران شرکت کننده

متغیر	گروه	موقعیت اندازه‌گیری	تعداد	کمترین	بیشترین	میانگین	انحراف معیار
خرده مقیاس پذیرش	آزمون	پیش‌آزمون	۱۵	۲۹	۴۰	۳۶.۳۳	۳.۰۹
		پس‌آزمون	۱۵	۳۵	۴۶	۴۰.۷۳	۲.۹۴
	شاهد	پیش‌آزمون	۱۵	۳۶	۴۰	۳۸.۰۲	۱.۳۷
		پس‌آزمون	۱۵	۳۲	۴۱	۳۸	۲.۵۹
خرده مقیاس بیش‌حمایت‌گری	آزمون	پیش‌آزمون	۱۵	۳۰	۵۰	۳۹.۰۷	۵.۳۵
		پس‌آزمون	۱۵	۲۰	۴۴	۳۲.۹۳	۶.۶۴
	شاهد	پیش‌آزمون	۱۵	۲۶	۴۴	۳۴.۷۳	۵.۱۲
		پس‌آزمون	۱۵	۲۹	۴۳	۳۵.۰۷	۴.۰۵
خرده مقیاس سهل‌گیری	آزمون	پیش‌آزمون	۱۵	۳۰	۴۷	۳۸.۸۷	۵.۶۸
		پس‌آزمون	۱۵	۳۰	۴۵	۳۸.۰۴	۴.۰۷
	شاهد	پیش‌آزمون	۱۵	۳۰	۴۱	۳۵.۸۷	۳.۳۴
		پس‌آزمون	۱۵	۲۹	۴۱	۳۵.۸	۳.۵۷
خرده مقیاس طرد فرزند	آزمون	پیش‌آزمون	۱۵	۳۱	۴۱	۳۶.۰۶	۳.۱۶
		پس‌آزمون	۱۵	۲۷	۴۱	۳۵.۸	۴.۰۴
	شاهد	پیش‌آزمون	۱۵	۲۱	۴۱	۳۴.۱۳	۵.۱۱
		پس‌آزمون	۱۵	۲۱	۴۱	۳۳.۸۷	۵.۲۴

جدول ۳- مقایسه میانگین نمرات پس از آزمون مؤلفه‌های تعامل مادر-کودک با کنترل آماری اثر پیش‌آزمون با استفاده از آزمون آنکوا

مؤلفه	منبع تغییر	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	F	مقدار احتمال	اندازه اثر
پذیرش	پیش‌آزمون	۱۳۲۰۲۳۱	۱	۱۳۲۰۲۳۱	۴۳۰۱۷	۰۰۰۰۱	۰۰۶۱۵
	گروه	۱۲۶۰۵۹	۱	۱۲۶۰۵۹	۴۱۰۳۲۸	۰۰۰۰۱	۰۰۶۰۵
	خطا	۸۲۰۷۰۲	۲۷	۳۰۰۶۳			
	کل	۴۶۷۶۳	۳۰				
بیش‌حمایت‌گری	پیش‌آزمون	۳۸۵۰۸۷۳	۱	۳۸۵۰۸۷۳	۲۰۰۲۷	۰۰۰۰۱	۰۰۴۲۹
	گروه	۱۷۱۰۷۱۲	۱	۱۷۱۰۷۱۲	۹۰۰۲	۰۰۰۰۶	۰۰۲۵
	خطا	۵۱۳۰۹۹۴	۲۷	۱۹۰۰۳۷			
	کل	۳۵۶۱۴	۳۰				
سهل‌گیری	پیش‌آزمون	۱۳۸۰۸۲۶	۱	۱۳۸۰۸۲۶	۱۰۰۷۳۵	۰۰۰۰۳	۰۰۲۸۴
	گروه	۹۰۱۷۵	۱	۹۰۱۷۵	۷۰۹۰	۰۰۴۰۷	۰۰۰۲۶
	خطا	۳۴۹۰۱۷۴	۲۷	۱۲۰۹۳۲			
	کل	۴۱۸۳۱	۳۰				
طرد	پیش‌آزمون	۳۷۱۰۱۳۵	۱	۳۷۱۰۱۳۵	۴۱۰۵۸	۰۰۰۰۱	۰۰۶۰۶
	گروه	۰۰۲۲۴	۱	۲۲۴	۲۵	۰۰۸۷۵	۰۰۰۰۱
	خطا	۲۴۰۰۹۹۹	۲۷	۸۰۹۲۶			
	کل	۳۷۰۴۱	۳۰				

بحث

نتایج مطالعه حاضر نشان داد که برنامه فرزندپروری مثبت توانسته است در دو زیرمقیاس پذیرش و بیش‌حمایت‌گری بهبود معنی‌داری را نشان دهد هر چند که تفاوت‌های بین دو گروه شاهد و آزمون در دو زیرمقیاس دیگر سهل‌گیری و طرد معنی‌دار نبوده است. همچنین تفاوت پیشرفت تحصیلی کودکان در دو گروه شاهد و آزمون معنی‌دار نبوده اما با این حال شاید با تعداد نمونه بیشتر، این تفاوت آماری معنی‌دار می‌گردید.

در جستجوی صورت گرفته با توجه به جدید بودن برنامه فرزندپروری مثبت فرهنگ ایرانی (دکتر شهریور و دکتر عربگل)، مطالعه‌ای که دقیقاً با همین ابزار پژوهشی (مقیاس ارتباط مادر-کودک راس) و برنامه فرزندپروری به بررسی ارتباط مادر-کودک و پیشرفت تحصیلی کودکان پرداخته باشد یافت نشد اما نتایج مطالعات مشابه با همین رویکرد قابل بررسی و مقایسه با نتایج پژوهش حاضر هستند.

در مطالعه محرری و همکاران تعداد ۶۰ نفر از مادران نوجوانان دختر محصل در دو گروه آزمون و شاهد پس از اجرای برنامه تربیت‌سازنده از نظر روابط با فرزندان و مقیاس‌های فرزندپروری،

والد بودن و افسردگی استرس اضطراب مورد بررسی قرار گرفتند. پس از مداخله تفاوت معنی‌داری در گروه آزمون نسبت به گروه شاهد در مقیاس‌های یاد شده ایجاد گردید که از این نظر با مطالعه حاضر در خصوص بهبود روابط همسو است (۲۴).

همچنین در یک مطالعه که در استرالیا انجام گردید ساندرس^۱ و همکاران این شیوه را در مدرسه‌ای در ۶ جلسه بر روی والدین به کار گرفتند. استفاده از این روش موجب افزایش مهارت‌های فرزندپروری مثبت، کاهش تعارضات والد-فرزند و کاهش افسردگی، اضطراب و استرس والدین گردید (۲۵). همچنین بررسی همین شیوه بر روی والدین چینی ساکن شهر سیدنی در استرالیا و رسیدن به این نتایج امکان انطباقی بالای این شیوه را در معیارهای فرهنگی دیگر نشان می‌دهد (۲۶). همچنان که نسخه ایرانی آن در مطالعه حاضر اثربخش بوده است.

بودنمان^۲ در مطالعه خود با مقایسه شیوه‌های آموزش فرزندپروری مثبت و آموزش ارتباط دریافت که برنامه فرزندپروری مثبت موجب بهبود معنی‌دار رابطه والد-کودک، عزت نفس والدین و کاهش استرس ایشان می‌شود و از این نظر

^۱ Sanders

^۲Bodenmann

توجه به نتایج مطالعه حاضر و مطالعات مختلف آموزش فرزندپروری مثبت به والدین می تواند بر بهبود مهارتهای فرزندپروری و کاهش تعارضات ایشان با فرزندان و بهبود ارتباطات والد-فرزند همچنین پیشرفت تحصیلی کودکان و نوجوانان موثر باشد.

این مطالعه با محدودیتهایی مواجه بود که از آن جمله می توان به این موارد اشاره نمود:

۱- ضعف در نمونه گیری این پژوهش (اختصاص نمونه گیری فقط به مادرانی که دانش آموز دختر پایه سوم) مانع از تعمیم یافته ها به دانش آموزان پسر و دانش آموزان سایر پایه ها می گردد.

۲- دقیق و کامل نبودن معدل دانش آموزان (تبدیل نمرات کیفی به نمرات کمی توسط معلم و دخیل بودن نظر شخصی معلم)

۳- جهت برگزاری کلاس های آموزشی باید مادران به صورت پیوسته در کلاسها شرکت می کردند، اما برخی از مادران همکاری لازم را نداشتند.

۴- فقط از مادران مدرک دیپلم به بالا دعوت شد.

در راستای دستیابی به نتایج دقیقتر و کاربرد مناسب این روش توصیه می گردد که در مطالعات آتی اثر این شیوه به صورت طولی سنجیده شود همچنین جلسات یادآوری هم برنامه ریزی گردد. شرکت هر دو والد و اثرات آن و نیز مقایسه این روش با سایر شیوه ها از جمله شیوه های رفتاری و آموزش ارتباطی مورد بررسی قرار گیرد.

نتیجه گیری

به نظر می رسد رویکرد آموزش برنامه فرزندپروری مثبت با توجه به فرهنگ ایرانی موجب بهبود ارتباط مادر-کودک گردد.

با مطالعه حاضر در مورد رابطه مادر-کودک همسو است (۲۷). در خصوص اثر برنامه فرزندپروری مثبت بر پیشرفت تحصیلی، مطالعه ای در ایران توسط میرزاییگی بر مبنای فرزندپروری مبتنی بر فرهنگ ایرانی در ده جلسه دو ساعته بر ۳۰ زوج با میانگین سنی ۴۰ سال و دارای فرزند محصل در مقطع راهنمایی انجام گرفت (۲۸). ابزار اندازه گیری شامل سیاهه رفتار والدینی و معدل آخرین کارنامه دانش آموز بود. نمرات در هر دو مقیاس در گروه آزمون نسبت به شاهد دارای تفاوت معناداری بود که نشان از تاثیر مثبت این روش بر روشهای فرزندپروری والدین و پیشرفت تحصیلی نوجوانان داشت (۲۹). این نتایج با پژوهش حاضر تا حدی همسو است هر چند که در مطالعه حاضر تفاوت معناداری در پیشرفت تحصیلی دانش آموزان در مقایسه با گروه شاهد رویت نگردید.

با توجه به نتایج مطالعه حاضر و مطالعات مختلف آموزش فرزندپروری مثبت به والدین می تواند بر بهبود مهارتهای فرزندپروری و کاهش تعارضات ایشان با فرزندان و بهبود ارتباطات والد-فرزند همچنین پیشرفت تحصیلی کودکان و نوجوانان موثر باشد.

این مطالعه با محدودیتهایی مواجه بود که از آن جمله می توان به این موارد اشاره نمود:

۱- ضعف در نمونه گیری این پژوهش (اختصاص نمونه گیری فقط به مادرانی که دانش آموز دختر پایه سوم) مانع از تعمیم یافته ها به دانش آموزان پسر و دانش آموزان سایر پایه ها می گردد.

۲- دقیق و کامل نبودن معدل دانش آموزان (تبدیل نمرات کیفی به نمرات کمی توسط معلم و دخیل بودن نظر شخصی معلم)

۳- جهت برگزاری کلاس های آموزشی باید مادران به صورت پیوسته در کلاسها شرکت می کردند، اما برخی از مادران با

References

1. Anbari Kh, Mahdavian A, Nadri S. The predictors of mother-child relation models in people who referred to Shahid Madani Hospital of Khorramabad city in 2011-12. *Sci J Lorestan Univ Med Sci* 2013; 15:13-22. (Persian)
2. Pourahmadi E, Jalali M, Shaeiri MA, Tahmassian K. Investigating short-term triple P-positive parenting program in modification of parenting styles of mothers of children with oppositional defiant disorder. *J Fam Res* 2009; 5:519-532. (Persian)
3. Messmer R, Rodrigues S, Adams J, Washburn K. Effect of kangaroo care on sleep time for neonates. *J Pediatr Nurs* 2007; 23:408-414.
4. Van Zyle JD, Cronje EM, Payze C. Low self-esteem of psychotherapy patients: A qualitative inquiry. *Qual Rep* 2006; 1:192-208.

5. Stallard P. Early maladaptive schemas in children: stability and differences between a community and a clinic referred sample. *Clin Psychol Psychother* 2007; 17:10-18.
6. Rothbaum F, Kakinuma M, Nagaoka R, Azuma H. Attachment and Amai: Parent-child closeness in the United States and Japan. *J Cross Cult Psychol* 2007; 3:465-486.
7. Sanders MR, Turner KM, Markei-Dadds C. The development and dissemination of the triple p-positive parenting program: A multilevel evidence-based system of parenting and family support. *Prevent Sci* 2003; 3:183-189.
8. Dean C, Myers K, Evans E. Communicating-wide implementation of parenting program: The South East Sydney positive parenting program. *Aust J Adv Ment Health* 2003; 2:1-12.
9. Hetherington M, Reiss D. Genetics questions for environmental studies. *Arch Gen Psychiatry* 1995; 52:936-955.
10. Lotfabadi H. *Growth psychology*. 8th ed. Tehran: Samt; 2006.p.160. (Persian)
11. Wolters C. Self regulated learning and college students' regulation of motivation. *J Educ Psychol* 1998; 2:224-235.
12. Hess RD. Social class and ethnic influences on socialization. In: Mussen C. *Manual of child psychology*. 3rd ed. New York: Wiley; 1970.
13. Sanders MR. Triple P-Positive Parenting Program: Towards an empirically validated multilevel parenting and family support strategy for the prevention of behavior and emotional problems in children. *Clin Child Fam Rev* 1999; 2:71-90.
14. Glazemakers I, Deboutte D. Modifying the positive parenting program for parents with intellectual disabilities. *J Intellect Disabil Res* 2012; 1:11.
15. Abedi-Shapourabadi A, Pourmohammadreza-Tajrishi M, Mohammadkhani P, Farzi M. Effectiveness of group training positive parenting program (Triple-P) on parent-child relationship in children with attention deficit/hyperactivity disorders. *J Clin Psychol* 2012; 3:63-75.
16. Abrashi Z, Tahmasian K, Mazaheri MA, Panaghi L. The impact of psychosocial child development training program, done through improvement of mother-child interaction, on parental self-efficacy and relationship between mother and child under three. *J Res Psychol Health* 2009; 3:49-57.
17. Ashori M, Afrooz Gh, Arjmandnia A, Pourmohammadreza-Tajrishi M, Ghobri-Bonab B. The effectiveness of group positive parenting program (Triple-P) on the mother-child relationships with intellectual disability. *Iran J Public Health* 2015; 44:290-291.
18. Sanders MR, Markie-Dadds C, Turner KMT. *Practitioners' manual for standard Triple-P*. Brisbane, Australia: Families International; 2000.
19. Finlayson TL, Siefer K, Ismai LA, Woosung S. Maternal self-efficacy and 1-5 year old children brushing habits. *Commun Dent Oral Epidemiol* 2007; 35:272-281.
20. Weaver MC, Shaw DS, Dishion TJ, Wilson MN. Parenting self-efficacy and problem behavior in children at high risk for early conduct problems: The mediating role of maternal depression. *Infant Behav Dev* 2008; 31:594-605.
21. Sung V, Hiscock H, Sciberras E, Efron D. Sleep problems in children with attention-deficit, hyperactivity disorder. *Arch Pediatr Adolesc Med* 2008; 162:336-342.
22. Shahrivar Z, Arabgol F. *Parenting of child and adolescence*. UNDOC 2014; 22-43. (Persian)
23. Khanjani Z. *Development and pathology of attachment from infancy through adolescence*. Tabriz: 2009.p.40-68. (Persian)
24. Moharreri F, Soltanifar A, Khalesi H, Eslami N. Effectiveness of positive parenting program in promotion of relationship between mothers and adolescent girls. *Med J Mashhad Univ Med Sci* 2012; 55:116-123. (Persian)
25. Sanders MR. The translation of an evidence-based parenting program in to regular clinical services. *Aust J Adv Ment Health* 2003; 2:1446-7984.
26. Crisante L. Training in parent conclusion skills for primary care practitioners in early intervention between maternal self efficacy and parenting practices. Implication for parent training. *Child Care Health Dev* 2003; 31:65-73.
27. Bodenmann G. The efficacy of the triple p-positive parenting program in improving parenting and child behavior: a comparison with two other treatment conditions. *Behav Res Ther* 2008; 46:411.
28. Mirzabeigi HA. The effect of cultural capital and family traditions of education in families and practices on children's academic success. Ph.D. Dissertation. Tajikistan: Academy of Pedagogical Sciences of Tajikistan, 2010.
29. Mirzabeigi HA. The effectiveness of training how to bringing up children based on Iranian culture on parents growing methods and children's achievements. *J Educ Dev Jundishapour* 2014; 1:74-82. (Persian).

*Original Article***Effectiveness of triple positive parenting program based on Iranian culture on mother-child relationship and children's academic achievement**

Received: 3 Apr 2016 - Accepted: 15 May 2016

¹ Abbas Nazemian² Zahra Shams zarmehri **1- Assistant professor of psychiatry, Psychiatry and Behavioral Sciences Research Center, Mashhad University of Medical Sciences, Mashhad, Iran**2- MS.c. in consultancy, Islamic Azad University Branch of Quchan, Quchan, Iran*** Quchan, Islamic Azad University Branch of Quchan**Tel: +98-9153005183**Email: zahra.shams1354@gmail.com***Abstract****Introduction:** Regarding the importance of positive parenting and mother-child relationship in future social and academic life and prevention of behavioral disorders among children, this research aimed to assess the effect of group hurturing of positive child training with respect to Iranian culture on academic achievement and child-mother relationship.**Methods:** This clinical trial conducted in academic year of 2014-2015 and the participants included 30 mothers who had daughters studying in the 3rd grade of elementary school of the 6th region of Mashhad city. These participants selected through available method then they were divided into two groups randomly (interventional and control groups). The interventional group was trained with the positive parenting program for 4 weeks (two 90 minutes sessions weekly) and control group did not received any intervention. Data gathered by child-mother relationship evaluation and educational mark list. Data analyzed by descriptive statistics and ANCOVA.**Results:** There were significant differences between two groups in the average of acceptance and overprotection subscales ($p=0.0001$, $p=0.006$) but the differences in other subscales including radical irresponsibility and rejection and academic improvement were not significant ($p=0.407$, $p=0.875$ and $p=0.08$).**Conclusion:** It seems that the positive parenting program approach based on Iranian culture can improve mother-child relationship.**Key words:** Academic achievement, Mother-child relationship, Positive parenting program**Acknowledgement:** There is no conflict of interest.